

ET EIKETRE I LUNDGÅRDSVEI 55, SARPSBORG

VURDERING AV VERDI FOR BIOMANGFOLD

9. APRIL 2018

Rapport 2018:3

Utførende institusjon: Wergeland Krog Naturkart	Kontaktperson: Ola Wergeland Krog	
Oppdragsgiver: Byggtiltak AS Helgebakken 9 A 1710 Sarpsborg	Kontaktperson: Petter Witnes	Dato: 9. april 2018
Referanse: Wergeland Krog, O.M. 2018. Et eiketree i Lundgårdsvei 55, Sarpsborg. Vurdering av verdi for biomangfold. <i>Wergeland Krog Naturkart Rapport 2018-3: 9 s.</i>		
Referat: Wergeland Krog Naturkart har på oppdrag for Byggtiltak AS, gjennomført en vurdering av et eiketree i Lundgårdsvei 55, Sarpsborg og dets verdi for biomangfoldet. Eika har en omkrets i brysthøyde på 335 cm men er ikke synlig hul. På grunn av størrelse er den klassifisert som såkalt Utvalgt naturtype, og er dermed særskilt sikret etter naturmangfoldloven. Eika er vital, men har en spesiell buskform ved at greinene starter helt nede og treet har i realiteten svært lite stamme. Ingen spesielle arter ble påvist og det ble konstatert at eika står så nær hus at den på sikt vil utgjøre en fare for både folk og bygninger. Det ble av nevnte grunner konkludert med at eika som Utvalgt naturtype har relativt liten verdi for artsmangfoldet og at dens utviklingsmuligheter på sikt er begrenset. Avbøtende tiltak er uaktuelle her, men det ble foreslått at det plantes én eller flere eiker i nærområdet som kompenserende tiltak.		
Emneord: Sarpsborg kommune Utvalgt naturtype Hule eiker Verdi for biomangfold		

INNHOLD

1	INNLEDNING	5
2	OPPDRAGSBESKRIVELSE	6
3	BESKRIVELSE AV EIKA	6
4	VURDERING AV PLANLAGT TILTAK	8
4.1	Kommunens vurdering.....	8
4.2	Vår vurdering.....	8
4.3	Avbøtende / kompenserende tiltak	9
4.4	Konklusjon.....	9
5	LITTERATUR	9

1 INNLEDNING

Eik er antakeligvis det treslaget i Skandinavia som har flest andre arter knyttet til seg. Eiketrærne kan bli svært gamle, og de fleste hule eiker i Norge i dag er eldre enn 200 år. I løpet av trærnes lange levetid vil eika være levested for mange forskjellige arter og i Norge anslås det at opptil 1500 arter kan være mer eller mindre avhengige av gamle hule eiker. Eika er trolig det treslaget i Norge som har størst mangfold av arter knyttet til seg. Mange av disse artene – både sopp, lav og insekter - er avhengige av eika for å leve. Fordi det blir stadig færre hule eiker å bo i er flere av artene både sjeldne og utrydningstruede i Norge og Europa.

Wergeland Krog Naturkart har på oppdrag for Byggtiltak AS, gjennomført en vurdering av et eiketree i Lundgårdsvei 55, Sarpsborg og dets verdi for biomangfoldet. På grunnlag av størrelse er eika klassifisert og registrert som en *Utvalgt naturtype*. Utvalgte naturtyper har en utvidet beskyttelse ved en egen forskrift - forskrift av 13. mai 2011 ble hule eiker utpekt til utvalgt naturtype etter naturmangfoldlovens kapittel 6. Se forskriften i sin helhet på Lovdata.no.

Betegnelsen «utvalgt naturtype» gir en juridisk beskyttelse og brukes om naturtyper som er truet og er levested for sjeldne arter, eller som Norge har et internasjonalt ansvar for. Forskriften gir regler for bærekraftig bruk som pålegger grunneiere, tiltakshavere, kommune og andre offentlige aktører en plikt til å ta særskilt hensyn og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på store, gamle eiketrær.

Felling og tiltak i en hul eik som et «hagetiltak» er ikke søknadspliktige, men kan være i strid med aktsomhetsplikten. Du må gjøre en selvstendig vurdering av konsekvensene for naturtypen selv om tiltaket ikke er søknadspliktig. Er det usikkerhet om hvilke konsekvenser tiltaket kan få, ta kontakt med kommunen eller Fylkesmannen for avklaring.

Hva er en konsekvensanalyse?

Før det fattes vedtak om inngrep i en utvalgt naturtype, skal det foretas en konsekvensanalyse. Den skal vise hvilke konsekvenser et inngrep kan få for naturtypen. Konsekvensanalysen bør inneholde en vurdering av eventuelle avbøtende tiltak. Tiltakshaver har ansvar for at analysen er klar før vedtaket skal fattes. Et uavhengig firma med naturfaglig kompetanse bør utarbeide analysen. I konsekvensanalysen ser man først på hvilken innvirkning tiltaket vil få på eiketreet. Viser analysen at tiltaket fører til at eika blir forringet eller ødelagt, er neste steg å se på hvilken betydning det vil ha for eiketreebestanden som helhet, både i kommunen, regionalt og nasjonalt. Dersom analysen viser at tiltaket ikke har nevneverdige konsekvenser for treet, trenger man ikke gå videre for å undersøke virkningen på naturtypens utbredelse.

Figur 1. Utsnitt av Miljødirektoratets brosjyre *Hule eiker – en utvalgt naturtype* (Direktoratet for naturforvaltning 2012).

2 OPPDRAGSBESKRIVELSE

I forbindelse med en prosjektert økt utnyttelse av ei boligtomt i Lundgårdsvei 55 i Sarpsborg er det en forutsetning for gjennomføring av prosjektet at et stort eiketree i en hage kan hogges. Kommunen har i e-brev meddelt prosjektansvarlig at de ikke anser at eika har avgjørende betydning for naturtypens utbredelse og tilstand, men at de anbefaler at det gjennomføres en konsekvensvurdering for den utvalgte naturtypen og at denne vurderingen vil være en del av kommunens beslutningsgrunnlag.

Wergeland Krog Naturkart ble kontaktet om å foreta en vurdering av konsekvensene for biomangfoldet dersom eika hogges.

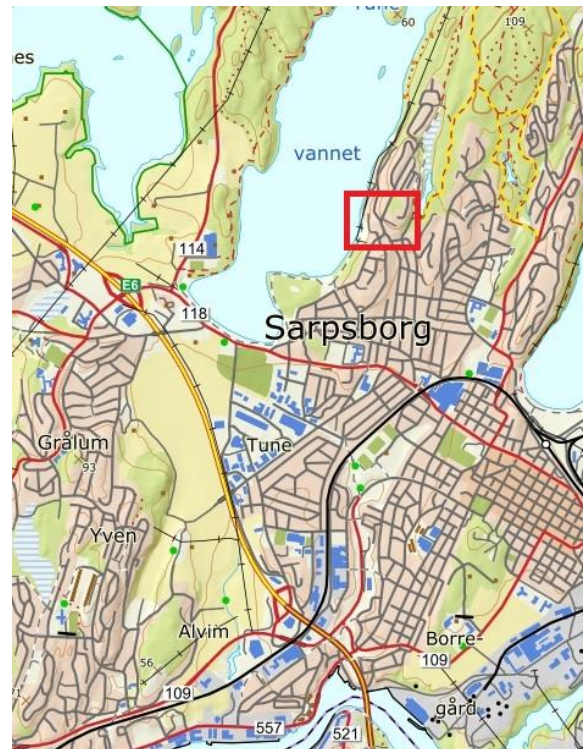
3 BESKRIVELSE AV EIKA

Wergeland Krog Naturkart var på befaring på lokaliteten fredag den 6. april 2018 med grunneier til stede.

Forut for befaringen ble det gjort søk i Artsdatabanken (Artsdatabanken 2018) samt i Naturtypebasen (Miljødirektoratet 2018), uten at det ble påvist hverken artsfunn eller registrerte naturtyper på lokaliteten.

Eika står relativt tett inntil bolighuset og garasjen og det har vært nødvendig å beskjære greiner for at de ikke skal rekke fram til husene. Eika står på brinken mellom den flateren delen av plenen og den brattere delen på vestsiden. Selve treet er vitalt og trolig ikke spesielt gammelt. Greinene er lange og starter lavt nede og vil før eller senere igjen måtte beskjæres for ikke å skade husene. Etter hvert som treet blir gammelt, og samtidig får noen råtne partier, så vil også de lange og meget utoverhengende greinene kunne bli farlig for folk. Når det gjelder arter så ble det kun påvist trivielle arter (bristlav, papirlav, kvistlav, m.fl.). I følge grunneiers antakelser er eika trolig under hundre år gammel. Omkretsen i brysthøyde ble målt til 335 cm.

På grunnlag av størrelsen, (> 200 cm i omkrets) skal eika klassifiseres som en Utvalgt naturtype. Eika har imidlertid en spesiell form ved at den forgrener seg helt nede ved bakkenivå og omtrent helt mangler stamme (se figur 3 samt forsiden). Siden eika ikke hadde noen egentlig stamme så blir målingen av brysthøydedyameteren litt misvisende. Det ble heller ikke registrert noen tegn som kunne tyde på at eika er hul.

Figur 2. Prosjektområdets beliggenhet på østsiden av Tunevannet i Sarpsborg kommune.

Figur 3. Eika fotografert fra vest. Som bildet viser har eika en buskaktig vokseform med greiner helt nede fra rota. Det er mulig at det er eikas plassering, på kanten av en bratt skråning, som har ført til denne spesielle formen. Foto: Ola Wergeland Krog.

4 VURDERING AV PLANLAGT TILTAK

4.1 Kommunens vurdering

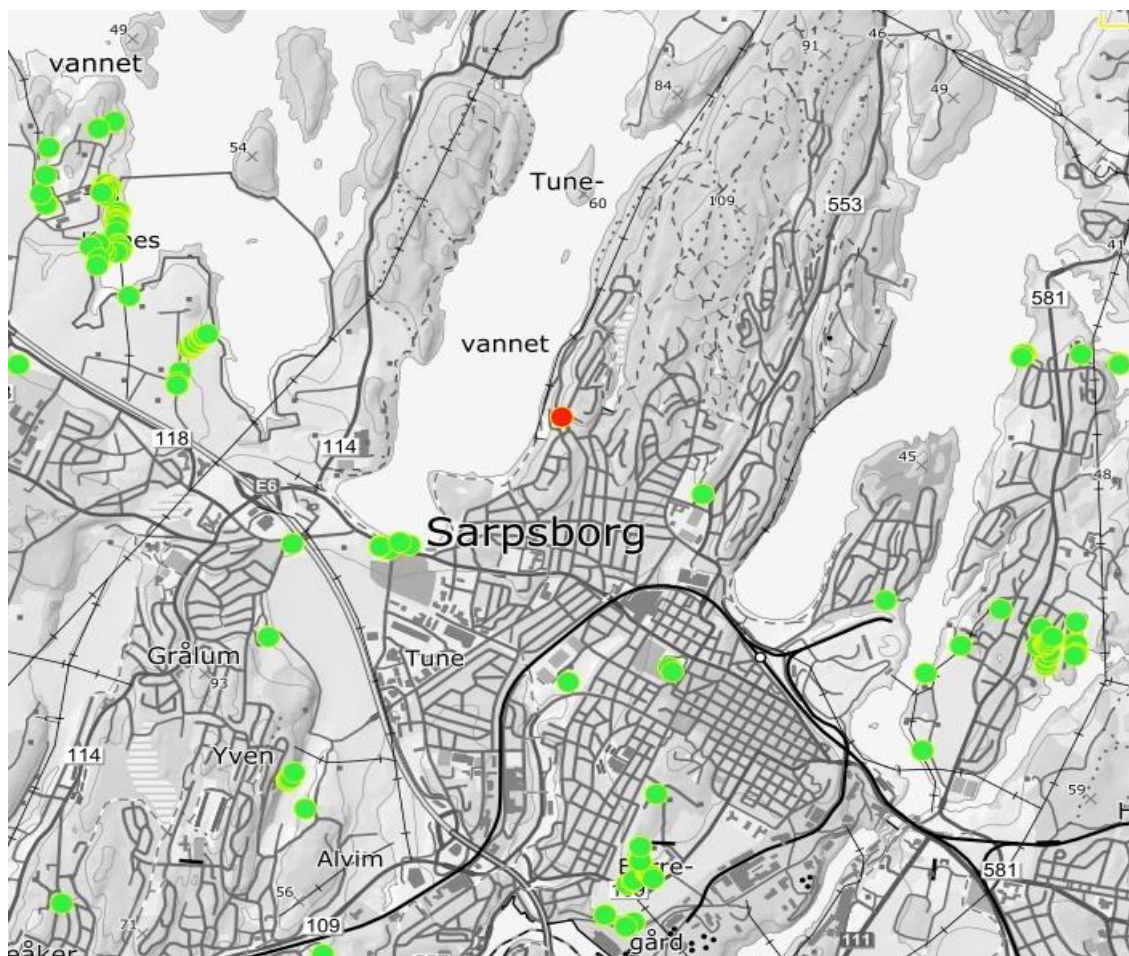
Kommunen har i et e-brev til Byggtiltak AS v/Petter Witnes datert den 4/4-2018 skrevet følgende:

Kommunens vurdering av eika pr i dag, er at den ikke har avgjørende betydning for naturtypens utbredelse og tilstand. Dette begrunner vi med følgende forhold:

1. *Treet er livskraftig, men med begrenset utviklingsmulighet pga. grunnforholdene.*
2. *Treet er ikke synlig hult, og har i øyeblikket ikke særlig høy økologisk verdi.*
3. *Potensialet for å utvikle verdifullt livsmiljø anses som begrenset da hensynet til sikkerhet for bygninger og menneskelig ferdsel og opphold tilsier at treet uansett må fjernes før forfallet har kommet langt.*
4. *Treet står i et område hvor kommunen har god oversikt over forekomsten av store/hule eiker. Naturtypen anses som godt utbredt.*

4.2 Vår vurdering

Kommunen har gjennomført en kartlegging av store eiker i dette området (se figur4). Denne viser at det i luftlinje er 960 m til nærmeste store eiketree som er klassifisert som Utvalgt naturtype. Deretter er det ca 1,25 km til de neste eiketree, som ligger omkring Tune kirke.

Figur 4. Den aktuelle eika er markert med en rød prikk på kartet. Grønne prikker er Utvalgte naturtyper av typen Hule eiker i regionen.

Eika ligger dermed noe isolert, men likevel i et område og en kommune med relativt mange enkelttrær og samlinger av trær. Den betydningen hoggingen av eika har for eikebestanden nasjonalt er rimelig nok svært begrenset til ubetydelig. Samtidig er det klart at rekrutteringen av nye eiker, som vil vokse til kjempeeiker, er begrenset og vil trolig bli ytterligere begrenset med stadig økende arealpress. Det er derfor svært viktig å unngå å hogge ned store eiketrær.

4.3 Avbøtende / kompenserende tiltak

Dersom det blir bestemt å hogge ned eika så er ingen skadeforebyggende aktuelle. I tilfeller som dette, hvor det ikke finnes alternativer til nedhogging, bør det vurderes å kreve at det som kompenserende tiltak plantes en ny eik i rimelig nærhet og hvor utbygger får ansvaret for å skjøtte eika opp til en størrelse slik at den ikke lenger er avhengig av sjøtsel.

4.4 Konklusjon

På bakgrunn av befaringen konkluderes det med at denne eika, som Utvalgt naturtype, ligger i laveste verdikategori når det gjelder betydning for biologisk mangfold. Eika vil sannsynlig bli verdifull for artsmangfoldet på sikt, men plasseringen nærme hus, med lange utoverhengende greiner og nærmest ingen stamme, tilsier at eika trolig vil måtte fjernes av hensyn til sikkerheten til folk og bygninger, før den har fått noen viktig funksjon for noen av de mange artene som er avhengig av store, gamle og hule eiketrær.

5 LITTERATUR

Artsdatabanken 2018. *Artskart*. <http://artskart.artsdatabanken.no/>

Direktoratet for naturforvaltning 2012. Handlingsplan for utvalgt naturtype hule eiker. *DN-rapport* 1-2012. 80 s.

Miljødirektoratet 2018. Naturbasen. Miljødirektoratet. Database for arter og naturtyper. <http://kart.naturbase.no/>